

Drepturile de autor – Studiu de caz

Note de curs

Întrebare

- *Crearea unei opere și divulgarea ei înseamnă expunerea autorului său către societate, într-o măsură mai mare sau mai mică. Fără îndoială, autorul trebuie protejat împotriva oricărui abuz. Însă, cât de accentuată poate fi această protecție, astfel încât publicului, destinatar și consumator al operei, să nu-i fie afectat accesul la informare și libertatea de exprimare? Toate acestea - libertatea creației și protejarea ei, libertatea de informare și exprimare - sunt garantate prin legi fundamentale. Cum se va realiza, în consecință, echilibrul dintre ele? Balanța înclină fie de o parte, fie de cealaltă, în funcție de sistemul de drept luat în considerare.*

Preliminarii

- În data de 8.03.2007, Tribunalul București respingea plângerea făcută de către cantautorul Florin Chilian împotriva ministerului Culturii și Cultelor, cu privire la încălcarea drepturilor sale de autor. Instituția amintită - numită, în continuare, MCC - a angajat serviciile unei agenții de publicitate pentru a realiza clipul de promovare al campaniei „*Mai bine o carte*”. Această campanie, desfășurată pe o perioadă de un an, urmărea încurajarea tinerilor de a se întoarce spre lectură. Potrivit Ministerului, „*această campanie face parte din programul prioritar al MCC privind lectura publică și reinventarea bibliotecilor*” [1]. Agenția de publicitate angajată de MMC a lucrat *pro bono*, asigurând promovarea campaniei prin crearea unui spot publicitar. Ca și coloană sonoră a clipului a fost folosită o parte din piesa „*Zece*”, compusă și interpretată de Florin Chilian. Acesta a chemat în judecată MCC, arătând că nu i s-a cerut acordul pentru folosirea piesei, încălcându-i-se dreptul de autor. El a cerut plata unor despăgubiri de 1 milion de euro. Cererea a fost respinsă de Tribunalul București, pe motiv că MCC a fost beneficiarul spotului publicitar, iar nu producătorul acestuia. Prin urmare, „*calitatea MCC [...] nu atrage în sarcina sa obligația de a încheia contracte cu autorii operelor preexistente incluse în spotul publicitar*” [2]

Generalități

- În teorie, autorul deține monopolul asupra creației sale, fie el un monopol determinat de considerente economice (așa cum se întâmplă în Statele Unite și Marea Britanie), fie unul rezultând din dorința de a proteja personalitatea autorului (cazul Europei continentale). Este evidentă, din nou, diferența dintre cele două abordări ale protecției autorului. În cazul Statelor Unite și a Marii Britanii, *fair use*, respectiv *fair dealing* asigură folosirea (loială) a unei creații fără plata unei redevențe care, în mod normal, ar fi datorată deținătorului de *copyright*. În Franța și Europa continentală, limitele impuse dreptului de autor asigură, mai degrabă, o folosire gratuită a unei opere sub semnul respectului personalității autorului, din perspectiva unui drept moral deținut de acesta. Ce este valabil pentru ambele sisteme de drept este că legiuitorul a înțeles că progresul și diseminarea cunoașterii ar fi afectate dacă monopolul autorului sau, generic vorbind, al deținătorului de *copyright*, ar fi perfect. Aceste limite ale dreptului de autor - codificate la nivel de principiu (*fair use/fair dealing*), pe de o parte, și la nivel de excepție, pe de alta - favorizează cercetarea, învățarea și apariția unor idei și opere noi, fără ca opera de bază să fie afectată.

Generalități

- Dacă s-ar fi impus obținerea autorizației autorului pentru fiecare utilizare a operei sale, fără îndoială că acesta ar fi distras de la crearea unor noi opere, iar utilizatorii potențiali ar fi descurajați de la realizarea propriilor lucrări. Se observă că, în acest fel, prin adoptarea unei poziții rigide, nu se protejează interesele nici uneia dintre părți. Iar, până la acest moment, acceptarea unor excepții la monopolul autorului, sau a unui principiu general precum *fair use*, pare soluția cea mai adecvată. Credem, însă, că se impune o flexibilizare a sistemului european. Judecătorul trebuie să aibă posibilitatea ca, după analizarea unei cauze anume, să decidă dacă o utilizare este echitabilă sau nu folosindu-se de un sistem suplu, adaptabil pentru orice situație, inclusiv cele omise în procesul legiferării.

Conflictul dintre utilizarea echitabilă și drepturile morale ale autorului.

- Este vorba aici despre o diferență majoră între sistemele de drept din Europa continentală și *common law*. În primul caz, autorul beneficiază de anumite prerogative ce îi pot aparține numai lui, fiind legate indisolubil de personalitatea sa - așa-numitele drepturi morale. Opera este considerată a fi o emanație a spiritului autorului, astfel că divulgarea și modificarea sa trebuie limitate, pentru a se proteja personalitatea și reputația autorului. Orice modificare produsă în structura unei opere, fără consimțământul autorului, este o lezare a personalității acestuia. Prin urmare, drepturile morale îi asigură autorului o protecție specială.

Conflictul dintre utilizarea echitabilă și drepturile morale ale autorului.

- Cu totul altfel stau lucrurile în sistemele de *common law*. Operele sunt privite ca și produse economice, care vor genera un profit. Autorul va ceda, de cele mai multe ori, *copyright*-ul asupra creației sale, pentru a obține un venit. În consecință, el nu se va putea opune nici unei operațiuni de preschimbare a operei sale, operațiune care i-ar prejudicia personalitatea.

Conflictul dintre utilizarea echitabilă și drepturile morale ale autorului.

- Astfel, o primă teză afirmă că drepturile morale sunt construcții juridice care afectează evoluția artei în general și funcția transformatoare a acesteia[5]. În această viziune, drepturile morale sunt văzute ca structuri rezultate dintr-un mod de gândire romantic, axat pe individualism și concepții canonice asupra artei în general, în contradicție cu natura dinamică a creației. Prin faptul că autorul este titular al drepturilor morale, el va dispune de controlul asupra înțelesului, contextului și folosirii operei sale. Aceste prerogative morale inhibă dezvoltarea anumitor valori estetice și politice. Prin urmare, prerogativele autorului asupra propriei opere ar trebui restrânse, rezultând o lărgire corespunzătoare a domeniului public

Conflictul dintre utilizarea echitabilă și drepturile morale ale autorului.

- În al doilea rând, cei care ar profita de pe urma restrângerii drepturilor de autor ar fi însăși cei cărora li se adresează opera, *consumatorii*, cei care fac o operă să existe, să aibă sens în contextul social și să fie percepută ca atare. Se observă, deci, că drepturile morale afectează decisiv utilizarea unei opere de către terți. *Fair use*, ca și principiu, este mărginit de supremația autorului „*absolut*”. De altfel, conceptul de autor care furnizează atât opera, cât și modul în care aceasta trebuie receptată și înțeleasă, nu mai poate fi compatibil cu libertatea de gândire și exprimare. Noțiunea de autor a evoluat, la fel și cea de operă, devenind o entitate care este în continuă transformare, fiind influențată de practicile sociale și estetice. În consecință, fără intervenția consumatorilor, care întregesc circuitul pe care îl urmează opera, aceasta nu ar exista.

Conflictul dintre utilizarea echitabilă și drepturile morale ale autorului.

- Într-o altă opinie[6], se afirmă că drepturile de autor au fost deturnate de la obiectivele pentru care au fost introduse inițial, devenind un obstacol în calea răspândirii creației și cunoașterii. Drepturile de autor sunt supraprotejate prin existența în structura lor a drepturilor morale. Ele nu mai reușesc să susțină acel echilibru între interesul public, pe de o parte, și interesele autorului, pe de alta, în vederea unei mai bune răspândiri a creației. Evoluția societății înspre globalizare și tehnologizare are efecte și în planul drepturilor de autor, trebuind analizat, în noul context, dacă vătămările care se aduc autorilor mai pot fi atenuate, evitate și reparate prin sistemul tradițional.

Conflictul dintre utilizarea echitabilă și drepturile morale ale autorului.

- Potrivit autorului citat, scopul dreptului de autor este încurajarea și promovarea creației. Dreptul moral nu mai este, prin urmare, un drept natural, ci un instrument juridic, prin care se implementează o voință politică - aceea de a stimula efortul creator. Dacă, însă, prin existența drepturilor morale, autorul apare ca și unic exploatator al operei și al dreptului, putându-se prevala de el în orice moment și în orice situație, apare o contradicție în finalitatea doctrinei dreptului moral. Ele nu mai reprezintă metode de protecție a autorului, ci mijloace de exploatare monopolistă a unei creații. Se trece de la dorința de a crea la aceea de a exploata.

Utilizarea echitabilă în SUA

- Doctrina *fair use* s-a fondat pe o celebră decizie americană din 1841, anume *Folsom c. Marsh*. Motivarea acestei decizii constituie premisele formulării Secțiunii 107 a **Copyright Act** din 1976.
- „În cazul copyright-ului, este, de obicei, mai mult decât evident dacă o anumită operă a fost realizată prin copierea substanțială a alteia, prin mici omisiuni și diferențe formale, iar această copiere nu poate fi privită altfel decât ca și o încălcare a drepturilor de autor; însă, în alte cazuri, asemănarea dintre două opere, precum și chestiunea copierii, trebuie supusă unei analize care să pună în balanță folosirea unor părți dintr-o operă în cea de-a doua; natura, calitatea și cantitatea acestora; subiectul fiecărei opere; gradul până la care se poate prezuma că cei doi autori au folosit aceleași surse de informare, sau au avut aceeași intuiție în aranjarea informațiilor. [...] Pe scurt, atunci când trebuie să decidem asupra acestor probleme, trebuie să cercetăm natura și subiectul selecțiilor realizate, cantitatea și calitatea materialelor folosite, și gradul până la care ele pot dăuna vânzării sau profitului opere originale.” [7]

Utilizarea echitabilă în SUA

- În speță, este vorba despre folosirea unei opere literare despre George Washington, alcătuită din 12 volume - primul volum era o biografie scrisă în totalitate de către reclamant, iar următoarele reproduceau scrisorile și alte opere ale lui Washington, cu note explicative și ilustrații. Pârâtul publicase, ulterior, o biografie restrânsă a președintelui american, destinată unor cititori mai puțin pretențioși. Prin analizarea celor două opere, s-a constatat că 353 din cele 866 de pagini ale operei subsecvente sunt copiate din volumele întocmite de reclamant. Mai mult decât atât, scrisorile reproduse erau cele mai interesante și mai tulburătoare din întreaga colecție. Prin urmare, în speță nu este vorba despre un rezumat al operei reclamantului, sau despre o operă derivată, care să folosească informații și scurte citate dintr-o operă anterioară. Este vorba doar despre o selecție a celor mai fecunde scrisori ale lui George Washington, reproduse, fără îndoială, pentru a obține un avantaj comercial. Deși se admite că scrisorile președintelui american folosesc, în principal, interesului general, faptul că opera întocmită de reclamant a fost copiată în mod substanțial dăunează valorii acesteia. Prin urmare, s-a decis că s-a încălcat *copyright*-ul deținut de reclamant, insistându-se asupra ideii de proprietate pe care un autor o are asupra operei sale.

Utilizarea echitabilă în SUA

- Observăm că legiuitorul american este cu mult mai deschis decât alți codificatori. În continuarea aceleiași secțiuni, prin formularea „*utilizarea unei opere în oricare caz*” [9], se arată că enumerarea de mai sus nu este limitativă. Prin urmare, pentru ca o anumită utilizare a unei opere să constituie *fair use*, ea nu trebuie să se regăsească obligatoriu în cele șase exemple oferite de lege. Calificarea unei utilizări ca fiind loială, sau, dimpotrivă, ca fiind o încălcare a *copyright*-ului, se va realiza prin analizarea a patru factori indicați de către legiuitor:
- *Pentru a determina dacă utilizarea unei opere este loială, într-un caz determinat, se vor avea în vedere următorii factori:*
- (1) **scopul și caracterul** utilizării, inclusiv dacă utilizarea este de natură comercială sau scopul este unul educațional, non-profit;
- (2) **natura** operei protejată prin *copyright*;
- (3) **cantitatea și calitatea** porțiunii utilizate, raportate la întregul operei folosite;
- (4) **efectul** utilizării operei protejate asupra pieței potențiale a acesteia, precum și asupra valorii operei în cauză. [10]

Utilizarea echitabilă în SUA

- Alți autori califică *fair use* ca și o evitare, sau o ocolire, a obligației de a plăti o redevență autorului (redevență care ar fi obligatorie și necesară dacă nu ar fi îndeplinite cele patru condiții ale *fair use*)[\[12\]](#). Ei separă conceptul *fair use* de noțiunea *personal use* - a cărei singură finalitate este învățarea. *Personal use* s-ar apropia cel mai mult de noțiunea *copie privée* din dreptul continental. După cum o indică și denumirea, este vorba despre o folosire personală, limitată la spațiul propriului cămin, și departe de orice altă interacțiune sau intervenție străină[\[13\]](#). Diferența dintre *fair use* și *personal use* ar fi că, în al doilea caz, nu există nici un fel de restricții legate de cantitate. În acest fel, am putea copia, pentru folosul nostru personal, o întreagă operă, sau numai un fragment, după necesitate. Singura restrângere legată de *personal use* este că beneficiarul trebuie să se limiteze la o singură copie, care nu trebuie distribuită în afara cercului său familial[\[14\]](#).

Utilizarea echitabilă în SUA

- În dreptul românesc, limitarea dreptului de autor s-a impus pentru a realiza și a menține un echilibru între drepturile autorului, cele ale editorului și cele ale consumatorului[16], iar în dreptul francez se vorbește despre asigurarea unei armonii între dreptul autorului și interesul public general[17]. Prin urmare, copia privată, analiza și citarea, discursurile destinate publicului, parodia, pastișa și caricatura[18] sunt privite ca *excepții* de la regula protejării autorului. Este vorba despre încălcări ale dreptului de autor, dar care sunt necesare pentru profitul (educațional și intelectual) al publicului.

Utilizarea echitabilă în SUA

- Actul normativ românesc în materie, Legea 8 din 1996, enumeră, la *Capitolul VI - Limitele exercitării dreptului de autor* [\[19\]](#), cazurile în care utilizarea unei opere este permisă „fără consimțământul autorului și fără plata vreunei remunerații” [\[20\]](#). Sunt incluse aici scurta citare și utilizarea în scop de analiză, comentariu sau critică, ori cu titlu de exemplificare, precum și reproducerea, difuzarea sau comunicarea destinate învățământului, comunicării sau informării.

Utilizarea echitabilă în SUA

- Se observă că, în dreptul european, dreptul de autor este limitat printr-o listă care nu poate fi interpretată exhaustiv. Pentru ca o utilizare să fie legitimă, în sensul legiuitorului francez, ea trebuie să se încadreze într-unul din cele nouă cazuri indicate; în schimb, codificarea americană oferă largi posibilități de interpretare judecătorului. El va putea decide că o utilizare este echitabilă chiar dacă nu se încadrează în exemplificarea legală, fiind de-ajuns ca, în urma examinării, să se constate îndeplinirea criteriilor indicate prin *Copyright Act*.

Utilizarea echitabilă în Canada

- În Canada, termenul corespondent *fair use* este *fair dealing*. În actul normativ canadian[42], însă, nu se stabilesc patru, sau mai multe criterii potrivit cărora să se poată stabili dacă o utilizare este sau nu echitabilă. Ca și în dreptul european, se enumeră mai multe situații care nu constituie încălcări ale *copyright*-ului. Se regăsesc aici utilizările pentru cercetare și studiu privat, critică și recenzie, relatarea de evenimente cotidiene[43].
- Însă, printr-o recentă decizie a Curții Supreme canadiene s-a apreciat că trebuie să se adopte o viziune cât mai largă referitoare la excepțiile de la dreptul de autor[44]. De altfel, și în Japonia se militează pentru introducerea acestui principiu abstract desemnat prin *fair use*, principiu care să capete contur prin activitatea instanțelor de judecată[45].

Utilizarea echitabilă în Canada

- Cauza canadiană implică o bibliotecă din Toronto, ca și pârâtă, care deține una dintre cele mai mari colecții de referințe bibliografice și materiale de cercetare din Canada. Pe baza unui abonament, se puteau obține materialele respective, în suport fotocopiât, realizat de angajații bibliotecii. Reclamanta, o editură canadiană, a chemat în judecată biblioteca pentru încălcarea *copyright*-ului. Aceasta din urmă s-a apărat susținând că nu se încalcă dreptul de autor când o fotocopie, realizată de personalul bibliotecii, după o decizie judecătorească, după rezumatul unui dosar, statut, regulament, sau după o mică parte din textul unui tratat, este făcută având drept unic scop cercetarea și informarea.

Utilizarea echitabilă în Canada

- În motivarea deciziei, Curtea canadiană a arătat că, potrivit Secțiunii 29 a actului normativ canadian în materie, atunci când scopul este cercetarea sau studiul privat, vorbim despre o utilizare echitabilă, iar nu despre încălcarea unui *copyright*. În acest context, *noțiunea „cercetare” trebuie interpretată în sensul larg, pentru a se asigura respectarea drepturilor utilizatorilor, și ne-limitarea acestora la conjuncturile non-comerciale sau private*[\[46\]](#). Exemplificarea instanței, pentru a evidenția o asemenea interpretare, a făcut referire la activitatea avocaților: aceștia, pentru a obține un profit prin exercitarea profesiei lor, întreprind activități de cercetare care pot fi, fără îndoială, încadrate în prevederile art. 29 ale *Copyright Act*.

Concluzii

- După cum am văzut, soluția pe care a decis să o adopte legiuitorul pentru a armoniza interesul public pentru o anumită operă, misiunea socială a bibliotecilor, pe de o parte, și asigurarea unei recompense materiale pentru efortul creator al autorului, pe de alta[51], a fost aceea a limitării dreptului de autor, el fiind îndreptățit la remunerație în toate celelalte cazuri. Legiuitorul a constatat că nu ar putea controla fenomenele desemnate de aceste excepții, prin urmare s-a preferat introducerea lor într-un cadru legal, care să protejeze atât publicul, cât și autorul. Limitarea se realizează, însă, la nivel de excepție, de o parte a Atlanticului, și la nivel de principiu, de cealaltă. Aceasta pentru că europenii aleg să așeze interesul autorului în centru, în vreme ce, în *commom law*, se protejează munca autorului pentru a se asigura progresul civil și pentru a deservi interesul public[52].

Concluzii

- Doctrina utilizării echitabile poate fi rezumată în termeni de beneficiu adus interesului public sau celui privat - când primul prevalează asupra celui de-al doilea, încălcarea dreptului de autor, sau a *copyright*-ului, va fi tolerată[53]. Acest principiu nu este numai necesar, ci existența sa este și dezirabilă[54]. Atunci când se acordă un drept de proprietate asupra informației, se limitează răspândirea acesteia. Iar informația care nu este răspândită, care nu este distribuită, este la fel de inutilă ca și orice alt bun nedistribuit. Spre deosebire de alte bunuri, informația nu își consumă esența prin distribuire. Dimpotrivă, ea devine cu atât mai valoroasă. Mai mult, credem că posibilitatea utilizării unor opere la un nivel mai flexibil încurajează apariția altor opere. De exemplu, parodia și permisivitatea legii față de această specie stimulează creația, asigurând, în același timp, respectarea principiului liberei exprimări și dreptul la critică.

Concluzii

- Credem că speța care a constituit punct de plecare pentru acest scurt studiu ar avea o rezolvare mult mai simplă dacă ar fi analizată prin prisma celor patru factori ai *fair use* [\[55\]](#). Este vorba, fără îndoială, de o operă cu un puternic caracter original (aceasta cât privește natura operei utilizate). Însă, cantitatea folosită nu a fost semnificativă, iar scopul a fost unul educațional, non-profit. Poate cea mai importantă chestiune în acest caz (din moment ce s-au cerut despăgubiri de 1 milion de euro) este că autorul nu a fost prejudiciat - din două motive: spotul realizat nu a intrat pe un segment de piață concurent piesei muzicale, iar faptul că aceasta a fost difuzată nealterată pe posturile de televiziune nu putea decât să îi aducă beneficii. De aceea, în opinia noastră, utilizarea în cauză este una echitabilă.

Concluzii

- Obținerea unei armonii între protejarea autorului și asigurarea libertății de informare nu va putea interveni, însă, decât pe calea compromisului. De altfel, despre legea *copyright*-ului s-a spus că este un compromis[56], o încercare de conciliere a intereselor autorului cu cele ale societății. Se apreciază că, din moment ce societatea și legiuitorul acordă autorului largi drepturi de exploatare a operelor sale, fiind îndreptățit la un profit, el - autorul - trebuie să asigure societății, la rândul său, un acces cât mai facil la creațiile lui[57]. Totuși, obținerea unei armonii nu poate fi decât utopică, în acest caz. În situația unui compromis, una dintre părți va fi întotdeauna mai slabă decât cealaltă. Astfel, prin utilizarea unei opere, se va da câștig de cauză fie interesului public, fie celui privat, după cum înclină balanța. Sperăm, totuși, ca nu dimensiunea economică și exploatativă să primeze, ci dorința de a crea și de a promova creația și cunoașterea.

Bibliografie

- [1] <http://www.cultura.ro/News.aspx?ID=542>
- [2] Chilian c. Ministerului Culturii și Cultelor, dosar nr. 16242/3/2007. http://www.tmb.ro/dosare_ecris.php?id_dosar=300000000161113. a se vedea și: <http://stiri.rol.ro/content/view/113121/2/>
- [3] Legea americană face referire și la operele nepublicate care fac obiectul unui *fair use*. Secțiunea 107, alineat ultim, a *Copyright Act* (1976), arată că: *faptul că o operă nu este încă publicată nu va constitui motiv suficient pentru a respinge existența unei utilizări loiale, dacă criteriile indicate mai sus (cele patru condiții privind fair use - n. n.) sunt îndeplinite.* <http://www.copyright.gov/title17/92chap1.html#107>. Însă, în cazul operelor cu un caracter profund personal, care nu au fost publicate în timpul vieții autorului, trebuie avut în vedere că opera reprezintă o extensie a personalității acestuia, iar respectul demnității umane este garantat. L. R. Patterson, S. W. Lindberg, *The Nature of Copyright*, The University of Georgia Press, Athens, Georgia, 1991, p. 211.
- [4] http://www.wipo.int/treaties/en/ip/berne/trtdocs_wo001.html
- [5] P. Loughlan, *Moral Rights (A View from the Town Square)*, 2000, <http://www.law.unimelb.edu.au/cmcl/malr/511.pdf>
- [6] V. - L. Bénabou, *Puise à la source du droit d'auteur*, în *Revue Internationale du Droit d'Auteur*, nr. 192/2002, p. 3 și urm.
- [7] Folsom c. Marsh. <http://www.faculty.piercelaw.edu/redfield/library/Pdf/case-folsom.marsh.pdf>
- [8] „Notwithstanding the provisions of [sections 106](#) and [106A](#), the fair use of a copyrighted work, including such use by reproduction in copies or phonorecords or by any other means specified by that section, for purposes such as criticism, comment, news reporting, teaching (including multiple copies for classroom use), scholarship, or research, is not an infringement of copyright.” <http://www.copyright.gov/title17/92chap1.html>
- [9] „The use made of a work in any particular case.” Ibid.
- [10] „In determining whether the use made of a work in any particular case is a fair use the factors to be considered shall include -
(1) the purpose and character of the use, including whether such use is of a commercial nature or is for nonprofit educational purposes;
(2) the nature of the copyrighted work;
(3) the amount and substantiality of the portion used in relation to the copyrighted work as a whole; and
(4) the effect of the use upon the potential market for or value of the copyrighted work.” Ibid.
- [11] <http://www.stjohns.edu/it/aci/laptop/policy/copyright.stj>
- [12] Patterson, Lindberg, *op. cit.*, p. 194
- [13] *Personal use* înseamnă folosirea unei opere protejată prin *copyright* de către un individ, pentru folosul său privat, îndeplinirea criteriilor sau a condițiilor referitoare la *fair use* nefiind necesară. Ibid.
- [14] Ibid.

Bibliografie

- [15] „... It must be a matter of impression”. Hubbard and another c. Vosper and another. <http://uniset.ca/other/cs3/vosper.html>
- [16] V. Roș, D. Bogdan, O. Spineanu-Matei, *Dreptul de autor și drepturile conexe. Tratat.*, AllBeck, București, 2005, p. 300
- [17] A. Lucas, H.-J. Lucas, *Traité de la propriété littéraire et artistique*, 2e édition, Litec, Paris, 2001, p. 252
- [18] A se vedea *Le code de la propriété intellectuelle*, art. L. 122-5. http://www.celog.fr/cpi/lv1_tt2.htm#c2
- [19] Care corespunde art. 122-5 din *Le code de la propriété intellectuelle*. *Ibid.*
- [20] Legea nr. 8/1996, publicată în Monitorul Oficial no. 60 din 26.03.1996. vezi și http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.frame.
- [21] Raportul Senatului nr. 94-473, p. 62, și Raportul Camerei Reprezentanților nr. 94-1476, p. 66, citate de Melissa de Zwart, *Fair Use? Fair Dealing?*. <http://ssrn.com/abstract=1069183>
- [22] P. N. Leval, *Toward A Fair Use Standard*, *Harvard Law Review*, 1990, citat în *Basic Books, Inc. c. Kinko'S Graphics Corporation*. http://fairuse.stanford.edu/primary_materials/cases/c758FSupp1522.html
- [23] W. Olivier, *Le fair use et les exceptions au droit d'auteur: aspects de droit comparé*. http://www.droit-tic.com/pdf/fair_use.pdf
- [24] *New Era Publications c. Carol Publishing Group*. În speță, pârâțul a folosit replici din celebrul serial „Seinfeld” pentru a alcătui o culegere de întrebări-grilă, referitoare la întâmplările din serial. Deși Curtea a indicat faptul că această carte nu a dăunat din punct de vedere comercial serialului sus-numit, ba dimpotrivă, audiențele ai crescut, s-a constatat că piața de produse derivate ar putea fi prejudiciată, din moment ce numeroase glume folosite în culegere erau originale și aparțineau producătorilor serialului amintit. Culegerea reunea, prin urmare, prea multe elemente originale ale operei folosite pentru a nu dăuna acesteia și a se subscrie echității. http://www.law.cornell.edu/copyright/cases/150_F3d_132.htm
- [25] *Ibid.*
- [26] Patterson, Lindberg, *op. cit.*, p. 210
- [27] D. F. Johnston, *The Copyright Handbook*, 2nd Edition, R. R. Bowker Company, NY&London, 1982, p. 132
- [28] Patterson, Lindberg, *op. cit.*, p. 198
- [29] P.-Y. Gautier, *Propriété littéraire et artistique*, Presses Universitaires de France, Paris, 1991, p. 344
- [30] T. Doi, *Limitations of and Exceptions to Copyrights and Related Rights: Law and Practice under Japanese Copyright Law Responding to Digital and Telecommunication Technologies*, în *Revue Internationale du Droit d'Auteur*, nr. 208/2006, p. 117
- [31] Yoshikazu Shirokawa c. Masayoshi Amano. *Ibid.*, p. 127
- [32] *Groupe Express c. Land M Services*. Cour de Cassation, 1ère Chambre Civile, 25 janvier 2005, citată în *Revue Internationale du Droit d'Auteur*, nr. 204/2005, p. 266
- [33] Cour d'Appel de Paris, 4e Chambre, Section A, 4 avril 2007, citat în *Revue Internationale du Droit d'Auteur*, nr. 213/2007. vezi și J. Daleau, *Epilogue de l'affaire Mulholland Drive*, în *Récueil Dalloz*, nr. 18/2007.
- [34] Pentru întreaga decizie: <http://www.pcinpact.com/actu/news/35717-Mulholland-Drive-exception-pour-copie-privee.htm>
- [35] Patterson, Lindberg, *op. cit.*, p. 209
- [36] *Ibid.*, p. 201

Bibliografie

- [37] *Harper & Row c. Nation Enterprises*. http://www.law.cornell.edu/copyright/cases/471_US_539.htm
- [38] *Ibid.*
- [39] Patterson, Lindberg, *op. cit.*, p. 192
- [40] În România, drepturile morale sunt valabile pe tot timpul vieții autorului, plus încă 70 de ani după moartea acestuia; durata drepturilor patrimoniale este de 70 de ani de la aducerea la cunoștință publică a acestora. Legea no. 8/1996, publicată în *Monitorul Oficial* no. 60 din 26.03.1996. vezi și http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.frame. Prin Convenția de la Berna, art. 7, se asigură protecția prin drepturi de autor pe toată durata vieții autorului, plus 50 de ani după moartea acestuia. http://www.wipo.int/treaties/en/ip/berne/trtdocs_wo001.html#P127_22000.
- [41] J. Hughes, *Fair Use Across Time*. http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=326980&high=%20Justin%20%20Hughes
- [42] *The Copyright Act*, redactat pentru prima dată în 1921. <http://laws.justice.gc.ca/en/C-42/index.html>
- [43] Art. 29 al *Copyright Act*. *Ibid.*
- [44] *CCH Canadian Ltd. c. Law Society of Upper Canada*. <http://scc.lexum.umontreal.ca/en/2004/2004scc13/2004scc13.html>
- [45] Doi, *op. cit.*, p. 116
- [46] *CCH Canadian Ltd. c. Law Society of Upper Canada*. *Ibid.*
- [47] Într-o speță, s-a decis că notele bibliografice cuprinzând pasaje semnificative din diferite opere protejate prin *copyright* încalcă dreptul de autor, instanța cercetând pentru aceasta modul în care se obișnuia să fie folosite citatele în manualele de critică literară. *Sillitoe c. McGraw-Hill Book Co.*, citat în *CCH Canadian Ltd. v. Law Society of Upper Canada*. *Ibid.*
- [48] Vezi și: G. d'Agostino, *Healing Fair Dealing? A Comparative Analysis of Canadian Fair Dealing to UK Fair Dealing and US Fair Use*. <http://ssrn.com/abstractid=1017303>
- [49] *Higgins c. Detroit Educational Television Foundation*. <http://www.copyright.iupui.edu/FUsummaries.htm>
- [50] *Tiffany Design Inc. c. Reno-Tahoe Speciality Inc.*
http://www.spatial.maine.edu/%7Eonsrud/Cases/HTML_Tiffany_Design_Link.htm
- [51] Roș, Bogdan, Spineanu-Matei, *op. cit.*, p. 300
- [52] A se vedea: L. Y. Ngombe, *Droit naturel, droit d'auteur français et copyright américain. Rétrospective et prospective* în *Revue Internationale du Droit d'Auteur*, no. 194/2002, p. 3
- [53] E. A. Engle, *When Is Fair Use Fair? A Comparison of E. U. and U. S. Intellectual Property Law*. http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1020474.
- [54] *Ibid.*
- [55] Cu rezerva ca partea pârâtă să fie reprezentată de agenția de publicitate realizatoare a spotului publicitar, iar nu de beneficiar.
- [56] „A social bargain”. Hughes, *op. cit.*
- [57] B. Edelman, *Droits d'auteur, droits voisins - Droits d'auteur et marche*, Dalloz, 1993, no. 297, citat de B. Spitz, *Droit d'auteur, copyright et parodie, ou le mythe de l'usage loyal* în *Revue Internationale du Droit d'Auteur*, 204/2005, p. 57
-